

Mechanizmy ochrony kredytobiorcy – konsumenta w kontekście kredytów denominowanych i indeksowanych do waluty obcej w świetle ustawy o wsparciu kredytobiorcy – wybrane zagadnienia

Spis treści

- I. Wprowadzenie
- II. Dotychczasowe instrumenty ochrony kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej
- III. Ustawa o wsparciu
- IV. Nowelizacja ustawy o wsparciu
- V. Podsumowanie

Streszczenie

Artykuł skupia się na analizie ostatnich zmian regulacyjnych w zakresie wzmocnienia ochrony kredytobiorców – konsumentów, na przykładzie kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej, z naciskiem na ostatnią nowelizację ustawy o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy. Celem artykułu jest analiza chronologicznie tworzonego ustawodawstwa, pod kątem efektywności najnowszych mechanizmów ochrony konsumentów.

Słowa kluczowe: kredyty denominowane do waluty obcej; kredyty waloryzowane/indeksowane do waluty obcej; ochrona kredytobiorców; ochrona konsumentów; ustawa o wsparciu kredytobiorców.

JEL: K15

I. Wprowadzenie

Charakterystyczną cechą współczesnego ustawodawstwa gospodarczego jest tendencja do wzmocnienia ochrony kredytobiorcy – konsumenta jako nieprofesjonalnego uczestnika rynku finansowego, będącego słabszą stroną stosunku prawnego (głównie ze względów ekonomicznych czy braku doświadczenia) względem profesjonalnego podmiotu – banku. Specyfika relacji między klientem usług finansowych a podmiotem świadczącym takie usługi powoduje, iż klient narażony jest na liczne niedozwolone praktyki banku wykorzystującego jego słabszą pozycję.

* Absolwentka prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. <https://orcid.org/0000-0002-8710-5870>.

Skala zagrożeń, jakie niosą za sobą usługi bankowe dla konsumentów, podlega nieustannemu i dynamicznemu rozwojowi, w związku z czym do ustawodawcy i organów państwowych należy wzmożona aktywność w zakresie dostosowywania przepisów prawnych oraz efektywne działania legislacyjne na rzecz wzmocnienia ochrony konsumentów.

W latach 2000–2008, w Polsce, ale także w innych państwach europejskich, niezwykle popularne stało się zaciąganie kredytów hipotecznych denominowanych i indeksowanych (waloryzowanych) w walucie obcej. Kredytobiorcy początkowo decydowali się na walutę euro, a następnie na frank szwajcarski. W szczytowym okresie, który przypadł na czerwiec 2008 roku, aż 70% kredytów mieszkaniowych stanowiły kredyty powiązane z frankiem szwajcarskim (kurs franka był w tamtym czasie wyjątkowo korzystny dla kredytobiorców). Popularności kredytów denominowanych/indeksowanych sprzyjały relatywnie niskie i stabilne stopy procentowe w Szwajcarii oraz korzystne kursy walut, co przedkładało się na atrakcyjniejsze oprocentowanie kredytów w Polsce w porównaniu ze standardowymi, złotówkowymi kredytami hipotecznymi. Kredyty denominowane/indeksowane do waluty obcej gwarantowały niższą ratę kredytu oraz kształtowały preferencyjne obliczenie zdolności kredytowej (Słowińska, 2019). Istotnym czynnikiem popularności takich kredytów były również wcześniejsze decyzje Rady Polityki Pieniężnej, która w latach 1999–2000 dokonała podwyższenia stóp procentowych. Roczne oprocentowanie standardowych kredytów hipotecznych udzielanych w polskiej walucie uległo wówczas zwiększeniu z kilkunastu do dwudziestu procent. W związku z tym dla wielu potencjalnych kredytobiorców zaciągnięcie standardowego kredytu hipotecznego w rodzimej walucie stało się po prostu niedostępne (Golecka-Łabiak, 2016). Banki oferowały ponadto kredyty denominowane/indeksowane do waluty obcej, nie informując konsumentów o możliwości wystąpienia różnic kursowych czy o warunkach, na jakich dokonywane będzie przeliczanie złotego względem franka szwajcarskiego, co również wpływało na uatrakcyjnienie proponowanej oferty (Palczna i Rutkowska-Tomaszewska, 2018).

Po okresie wielkiej popularności kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej, czyli po światowym kryzysie finansowym w 2008 roku, nastąpił gwałtowny wzrost kursu walut względem złotówki, co naturalnie spowodowało skokowy wzrost rat, a także zwiększenie się salda kredytów o kilkadziesiąt procent. Względem kredytów, które były denominowane/indeksowane do franka szwajcarskiego, apogeum problemu nastąpiło 15 stycznia 2015 roku, kiedy to szwajcarski bank centralny ogłosił zmianę polityki monetarnej oraz zniesienie minimalnego kursu franka szwajcarskiego względem euro. Miał to być element ochrony franka szwajcarskiego przed wpływami pogłębiającego się kryzysu finansowego. Szwajcarska waluta umocniła się względem polskiej złotówki, co jest efektem pośrednich zmian w relacji euro – frank szwajcarski. Masowy wykup franka szwajcarskiego dodatkowo spowodował kolejny, gwałtowny wzrost jego wartości (Ostałowski, 2018). W związku z tym wielu kredytobiorców znalazło się w trudnej sytuacji finansowej: nadmiernie się zadłużyło, zbankrutowało lub zmuszonych było sprzedać nieruchomości, na którą był zaciągnięty kredyt.

W związku z powyższym potrzeba wzmocnienia ochrony kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych wyniknęła w obliczu już pogarszającej się sytuacji konsumentów. Nie miała ona zatem charakteru prewencyjnego, a funkcjonujące już w polskim ustawodawstwie mechanizmy ochrony okazały się niewystarczające. Celem artykułu jest analiza ewolucji ustawodawstwa, dedykowanego kredytobiorcom kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty

obcej, wzmacniającego ich ochronę oraz egzekwowanie praw, a także zbadanie efektywności najnowszych mechanizmów ochrony konsumentów w zakresie takich umów kredytowych. Szczególną uwagę poświęcono ustawie z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy oraz niektórych innych ustaw (DzU 2019, poz. 1358) (dalej: znowelizowana ustawa o wsparciu), która wraz z nowym rokiem rozszerzyła już istniejące oraz udostępniła zupełnie nowe instrumenty ochrony dla kredytobiorców.

II. Dotychczasowe instrumenty ochrony kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej

Kredyty hipoteczne zwyczajowo nazywane „frankowymi” to kredyty najczęściej waloryzowane, rzadziej denominowane do waluty obcej. Nie są to kredyty walutowe, ponieważ w przypadku tych kredytów nie dochodzi do przepływu waluty w momencie wypłaty kredytu (Kowalewska, 2017). Przez sądy kredyty denominowane lub indeksowane do kursu waluty obcej są słusznie traktowane jako kredyty w złotych, które jedynie rozliczane są w stosunku do waluty obcej, czego polskie prawo nie zabrania¹. Kredyty denominowane/indeksowane do waluty obcej polegają na tym, iż sama kwota zaciąganego kredytu oraz waluta kredytu określone są w umowie kredytowej w walucie polskiej, a także sam kredyt wypłacany jest w złotych polskich. Kwota wypłacanego kredytu przeliczana jest na złotówki po kursie wymiany konkretnej waluty obcej, jednak na dzień wypłaty kredytu (bądź poszczególnej transzy), a kwota wyrażona w walucie obcej stanowi podstawę do obliczenia rat kapitałowo-odsetkowych. W związku z tym harmonogram spłat przedstawiany jest w walucie obcej natomiast faktyczna spłata rat dokonywana jest już w walucie polskiej po bieżącym kursie wymiany tej waluty z dnia spłaty raty. Natomiast przy kredycie denominowanym do waluty obcej kwota kredytu wraz z walutą kredytu określona jest w umowie kredytowej w walucie obcej, a kredyt ten jest również wypłacany w walucie polskiej po przeliczeniu po bieżącym kursie wymiany waluty z dnia wypłaty. Harmonogram spłaty przedstawiany jest w walucie obcej, a spłata następuje w złotych, po bieżącym kursie wymiany. W związku z tym kredyt indeksowany i kredyt denominowany, co do istoty wydają się być identyczne. Jednakże kredyt indeksowany różni się od denominowanego tym, że suma kredytu jest wyrażona jako równowartość pewnej kwoty w walucie obcej i podlega indeksowaniu stosownie do zmiany kursu tej waluty. Upraszczając, kredyty indeksowane są udzielone i wypłacone w złotych, waloryzowanych (uzależnianych) do kursu waluty obcej, a kredyty denominowane to kredyty udzielane i wypłacone w złotych, ale w umowie kredytowej kwota kredytu wskazana jest w walucie obcej. Oba kredyty różnią się jedynie momentem ustalenia długu wyrażonego w walucie obcej (Ostałowski, 2018). Chodź w doktrynie pojawiały się wątpliwości czy kredyty denominowane, które są wyrażone w walucie obcej, nie są kredytami w tej konkretnej walucie obcej (Czech, 2011), to mając na uwadze powyższe rozważania, kredyty denominowane/indeksowane do waluty obcej należy jednak traktować jako kredyty złotówkowe.

Takie konstrukcje udzielanych kredytów hipotecznych zwiększało zagrożenie naruszenia praw konsumentów, a nawet mimo rozumienia przez nich konstrukcji takich kredytów, wychwycenie

¹ Przykładowo wyr. SO w Warszawie z 20.10.2016, XXVII Ca 1437/16; wyrok SR dla Warszawy – Śródmieście w Warszawie z 28.04.2016, I C 2430/15; wyr. SO w Warszawie z 13.01.2017 r., XXVII Ca 3360/16.

potencjalnych zagrożeń mogło być nieosiągalne. Pogarszająca się sytuacja kredytobiorców nie wiązała się tylko i wyłącznie ze skokowym wzrostem rat ze względu na zmianę ekonomicznej koniunktury. Banki udzielające kredyty denominowane/indeksowane dodatkowo naruszały szereg praw przysługujących kredytobiorcom. W efekcie doszło do sytuacji masowego naruszania przez banki podstawowych zasad ochrony kredytobiorców wynikających z powszechnie obowiązujących przepisów. Wśród typowych naruszeń można wymienić: brak rzetelności w ocenie zdolności kredytowej², naruszenie obowiązków informacyjnych względem kredytobiorcy³ czy stosowanie klauzul abuzywnych w umowach kredytowych⁴. Tym bardziej zastanawiającym jest fakt, iż niejednorodne orzecznictwo sądów w zakresie ochrony kredytobiorców, szeroko określanych jako „frankowiczów”, do niedawna często nie sprzyjało egzekwowaniu od banków ich podstawowych obowiązków w zakresie relacji z konsumentami jako nieprofesjonalnymi uczestnikami rynku finansowego (Jabłoński i Koźmiński, 2018). Oczywiście nie brakowało również wyroków, które sprzyjały ochronie kredytobiorców. Jednakże przez kilka lat nie wykształciła się jednolita linia orzecznicza. Szansę na jej ujednoczenie przyniosły dopiero pojedyncze wyroki Sądu Najwyższego⁵ oraz ostatni wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r., C-260/18 dotyczący kredytu indeksowanego do waluty obcej, w którym TSUE jasno określił, między innymi, że klauzuli abuzywnych nie można zastępować klauzulami słusznościowymi. W związku z czym, w sytuacji gdy w umowach kredytowych występują niedozwolone przepisy, sądy powinny orzekać o nieważności takich umów bądź kredyty powinny być przekształcane w tradycyjne kredyty złotówkowe. Natomiast sama specyfika kredytów denominowanych/indeksowanych dała również inne możliwości bankom do wykorzystywania swojej mocniejszej pozycji na rynku względem konsumentów. Podstawowe zarzuty wobec banków w kontekście kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej to przede wszystkim jednostronne i samodzielne ustalanie kursu walut i pobieranie tzw. spreadu⁶, czyli dodatkowego wynagrodzenia dla banków za usługę wymiany walut.

Pierwszą reakcją względem naruszania ochrony kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej były zalecenia KNF w ramach Rekomendacji S z 2006 roku, dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania kredytami zabezpieczonymi hipotecznie. Rekomendacja ta sporo uwagi poświęca między innymi systemowi monitorowania ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie. Interesujący charakter ma rekomendacja numer 7, która zaleca, aby banki udzielały kredytów hipotecznych na okres spłaty nie dłuższy niż 25 lat bądź, gdy taka będzie świadoma decyzja klienta, na okres maksymalnie 35 lat⁷. W obliczu nie tak dawnej „popularności” kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej warto również wspomnieć o rekomendacji, iż bank powinien udzielać klientom detalicznym kredytów zabezpieczonych hipotecznie wyłącznie w walucie, w której uzyskują oni dochód, również w przypadku klientów o wysokich dochodach⁸. Z kolei rekomendacja S(II) z 2008 roku (obowiązująca

² Przykładowo wyr. SO w Słupsku, I C 21/11.

³ Przykładowo wyr. SO w Katowicach z dnia 30.06.2016, II C 487/14; wyr. SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 25.01.2017 r., XVIII C 2963/16; wyr. SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 13.06.2016, XVIII C 89/16.

⁴ Przykładowo wyr. SA w Warszawie z 7.05.2013 r., CI ACa 441/13; wyr. SR dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z dnia 5.08.2015 r., I C 1481/12.

⁵ Przykładowo wyr. SN z dnia 22.01.16m I CSK 1049/14.

⁶ Przykładowo wyr. SR dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie z 27.09.2016 r., I C 3561/15; wyr. SR dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z 1.08.2016 r., XIV C 2227/15.

⁷ Rekomendacja S KNF dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie z 2006 r. (dalej: Rekomendacja S), rekomendacja 7.

⁸ Rekomendacja S, rekomendacja 6.

od 1 kwietnia 2009 roku), będąca dopełnieniem pierwszej rekomendacji S, wskazuje wprost na obowiązek informacyjny banku względem klienta⁹. Konsument powinien zostać poinformowany pisemnie o wszystkich informacjach istotnych dla oceny ryzyka i kosztów związanych z zawarciem umowy i zaciągnięciem kredytu, z naciskiem na informacje o ryzyku zmiany wysokości stopy procentowej, wpływu spreadu walutowego na wysokość obciążenia z tytułu spłaty kredytu czy ryzyku walutowym. Szczególnie te ostatnie informacje wydają się być istotne względem umów kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej. Rekomendacja S(II) wskazuje wprost, iż obowiązek informacyjny musi być dokonany, niezależnie od tego czy klient w ogóle wyraża zainteresowanie w otrzymaniu tych konkretnych informacji. Takie wskazania zostały pominięte w poprzedniej rekomendacji S (Ostałowski, 2018). W rekomendacji S(II) KNF podjął również pierwszą próbę przeciwdziałania niekorzystnym dla kredytobiorców działaniom banków w zakresie pobierania spreadów walutowych. Według rekomendacji banki powinny umożliwić na wniosek kredytobiorców dokonanie spłaty rat w walucie indeksacyjnej przy kredycie indeksowanym do waluty obcej¹⁰. Ponadto KNF zarekomendował, aby banki nie ustalały samodzielnie kursów walut dla realizacji umów kredytowych oraz aby nie stosowały kursów walut dla kredytów hipotecznych, odmiennych niż stosowane dla innych standardowych produktów oferowanych przez te banki swoim klientom¹¹.

W wyniku wydanych rekomendacji przez KNF, banki zaczęły proponować swoim klientom aneksy do umów kredytowych, zmieniających waluty spłaty kredytu, ale pobierając przy tym wysokie opłaty, co miało stanowić próbę rekompensaty strat poniesionych przez banki w związku z wyborem przez kredytobiorców samodzielnych spłat kredytów w wybranej walucie (Ofiarski, 2013). Oznaczało to zatem, że kredytobiorcy nadal ponosili nadmierne koszty spłaty rat kredytów hipotecznych. Jak powszechnie również wiadomo, rekomendacje wydawane przez KNF są wyłącznie wskazówkami interpretacyjnymi w zakresie wykładni obowiązujących przepisów. Nie stanowią więc źródeł powszechnie obowiązującego prawa oraz nie są przepisami o charakterze wewnętrznym czy organizacyjnym. W związku z tym, a także w związku z pogarszającą się sytuacją kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych, opinia społeczna oczekiwała konkretnych i efektywnych działań ze strony ustawodawcy. W zakresie ochrony kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej, ustawodawca zapewnił po raz pierwszy jej rozszerzenie, wprowadzając ustawę z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (DzU 2011 Nr 165, poz. 984 ze zm.) (dalej: ustawa antyspreadowa)¹². Nowelizacja dotyczyła dwóch głównych obszarów. Po pierwsze wprowadziła obowiązek informacyjny poprzez dodanie art. 69 ust. 2 pkt 4b oraz ust. 3 ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (DzU 2018, poz. 2187 ze zm.) (dalej: pb), art. 75b pb, a także art. 36 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (DzU 2019, poz. 1083 ze zm.). Celem wprowadzonej nowelizacji było zabezpieczenie kredytobiorców przed nieuczciwymi praktykami banków, polegającymi na spłacie rat kredytów denominowanych/indeksowanych w polskiej walucie po rażąco wygórowanej cenie. Zgodnie z analizowanymi przepisami umowa kredytowa

⁹ Rekomendacja S(II) KNF dotycząca dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie z 2008 r. (dalej: Rekomendacja S(II)), rekomendacja 19, 20.

¹⁰ Rekomendacja S(II), rekomendacja 19.

¹¹ Rekomendacja S(II), rekomendacja 11.

¹² Ustawa z dnia 29.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (DzU 2011 Nr 165, poz. 984, ze zm.).

powinna wyraźnie wskazywać wysokość świadczenia umowy, poprzez wskazanie w jej treści zasad i terminów ustalenia ceny waluty obcej. Kolejnym obszarem zmian było prawo kredytobiorcy do spełnienia świadczenia w całości bądź w części w walucie, której cena zdeterminowana jest przez wysokość świadczenia głównego. Jeśli kredytobiorca chce z tego prawa skorzystać to bank powinien prowadzić rachunek bankowy, na który kredytobiorca będzie wpłacać środki w ustalonej walucie. Umowa kredytowa powinna określać zasady otwarcia i prowadzenia takiego rachunku. Ustawodawca zakazał również uzależniania przez bank możliwości skorzystania przez kredytobiorcę z uprawnienia do spłaty rat kredytu w walucie indeksacyjnej lub wprowadzenia dodatkowych ograniczeń. Bank nie może zobowiązać kredytobiorcy do nabywania waluty przeznaczonej na spłatę rat kredytu, jego całości lub części, od określonego podmiotu. Ponadto ustawa sankcjonuje banki za pobieranie dodatkowego, często nieprecyzyjnie określonego dochodu ze sprzedaży waluty przeznaczonej na spłatę kredytu, tzw. spreadu walutowego. Omawiany akt podniósł po raz pierwszy do rangi przepisu powszechnie obowiązującego możliwość uniknięcia kosztu zakupu waluty w polskiej walucie przez kredytobiorców uzyskujących dochody w walucie przeliczeniowej kredytu (Burzyńska, 2014). Warto również podkreślić, iż zgodnie z zasadą *lex retro non agit*, przepisy nowelizacji objęły ochroną wyłącznie niespłacone jeszcze raty kredytów, natomiast nie znajdują one zastosowania do należności, które zostały już spłacone przez kredytobiorców.

Ustawa antyspreadowa zlikwidowała problem dalszego opłacania przez kredytobiorców spreadu oraz zwolniła kredytobiorców z opłaty za zmianę postanowień umownych zawartych w umowach kredytowych dotyczących sposobu spłaty kredytu. Przynajmniej formalnie, gdyż w praktyce egzekwowanie od banków respektowania postanowień wprowadzonej ustawy nie było natychmiastowe. Ponadto ustawa podkreśliła potrzebę wzmożonej weryfikacji zdolności kredytowej potencjalnych kredytobiorców czy szczegółowego informowania klientów o oferowanych produktach finansowych i rodzajach ryzyka, jakie one niosą. Ustawa ta była przede wszystkim próbą przeciwdziałania czerpaniu przez kredytodawców dodatkowych korzyści z zawyżonego przeliczania kursu walut. Ale celem ustawy, poza zapobiegnięciem pobierania spreadów przez banki, było również wynagrodzenie konsumentom utraty potencjalnych korzyści i ochrona nadmiernie zadłużonych kredytobiorców w związku ze stale rosnącymi ratami kredytów¹³.

Finalnie ani rekomendacje KNF, ani ustawa antyspreadowa nie rozwiązały największego problemu w zakresie kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej, za jaki uznać należy zmianę wysokości ceny złotego względem innych walut. Rekomendacje KNF były wyłącznie przykładem *soft law* i nie miały mocy wiążącej w przeciwieństwie do przepisów prawa. Warto jednak podkreślić, iż bezbłędnie zdiagnozowały problem konsumentów w zakresie kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej i celnie wskazały na instrukcje do działania banków. Natomiast ustawa antyspreadowa pozwoliła na przewalutowanie kredytów oraz zaprzestanie praktyki udzielania takich kredytów, ale nie poprawiła ona sytuacji finansowej opisywanej grupy konsumentów. Ustawa antyspreadowa wywołała również dyskusję, która podzieliła opinię publiczną i dotyczyła tego, czy państwo w ogóle powinno pomagać finansowo kredytobiorcom, którzy zaciągnęli kredyty denominowane/indeksowane, bo przecież w przypadku tzw. kredytów „złotówkowych”, wielu kredytobiorców również zmaga się z problemami finansowymi. Ponadto stosowanie przepisów wynikających z ustawy antyspreadowej powodowało odmienne interpretacje

¹³ Uzasadnienie do nowelizacji pb.

wśród kredytobiorców, w szczególności w zakresie umów kredytowych zawartych jeszcze przed wejściem w życie ustawy. Dodatkowo sama ustawa była podstawą prawną do orzeczeń sądowych, które poprzez brak jednolitości, ukazały liczne problemy związane z właściwą interpretacją ustawy i jej stosowaniem w praktyce (Paleczna i Rutkowska-Tomaszewska, 2018). Ponadto przytoczone regulacje nie ochroniły kredytobiorców, przed zmianą wartości złotego. Co prawda wprowadziły one możliwość wyboru waluty, w której spłacane będą raty (choć *de facto* w kilku bankach kredytobiorcy mieli już taką możliwość¹⁴) i uniknięcia dodatkowych kosztów w związku z przeliczeniem kursu walut, natomiast negatywna koniunktura wciąż powodowała zawyżoną wysokość rat i pogłębiała problemy związane ze spłatą zadłużeń przez kredytobiorców. Koniecznym stało się zatem zaproponowanie nowych rozwiązań, które faktycznie i doraźnie chroniłyby kredytobiorców.

III. Ustawa o wsparciu

Ratio legis dla uchwalenia ustawy z dnia 9 października 2015 roku o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej (DzU 2015, poz. 1925) (dalej: ustawa o wsparciu) było dążenie do zapewnienia bezpośredniego wsparcia finansowego kredytobiorcom kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej. W uzasadnieniu projektu poselskiego do ustawy o wsparciu wskazywano, iż ustawa miała pomóc tym kredytobiorcom, którzy nie są już w stanie regulować swoich zobowiązań wobec banków. Zdecydowano się zatem na doraźne finansowe odciążenie kredytobiorców w związku z pogłębiającym się zadłużeniem, a nie na rozwiązania systemowe, mające doprowadzić do efektywniejszego egzekwowania od banków wypełniania ochrony kredytobiorców.

Wsparcie wprowadzone przez ustawę polegało na przekazywaniu kredytodawcy przez Bank Gospodarstwa Krajowego środków pieniężnych przeznaczonych na spłatę zobowiązań. Wsparcie mogło być udzielane na okres maksymalnie 18 miesięcy i w miesięcznej maksymalnej wysokości 1500 złotych (art. 5 ust. 1, 3 ustawy o wsparciu). O przyznanie wsparcia mógł starać się kredytobiorca będący osobą posiadającą statut bezrobotnej, lub kredytobiorca, którego miesięczne koszty spłaty kredytu przewyższają 60% miesięcznych dochodów osiąganych przez gospodarstwo domowe lub miesięczny dochód gospodarstwa domowego pomniejszony o miesięczne koszty obsługi kredytu nie przekraczał kwoty dającej prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (wskazanej w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej) (art. 3 ust. 1 ustawy o wsparciu). Z kolei wsparcie nie mogło być przyznane, nawet wtedy, gdy kredytobiorca spełniał powyższe kryteria, w sytuacji gdy był właścicielem innego lokalu mieszkalnego, domu jednorodzinnego bądź posiadał spółdzielcze własnościowe/lokatorskie prawo do lokalu bądź był najemcą innego lokalu mieszkalnego/domu jednorodzinnego (art. 4 ust 1 ustawy o wsparciu).

Kredytobiorca, któremu udzielono pomocy w ramach ustawy o wsparciu, zobowiązany jest do zwrotu udzielonego wsparcia. Zwrot powinien następować od miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynęły 2 lata od daty otrzymania ostatniej raty wsparcia. Spłata powinna trwać 8 lat, a raty spłaty powinny być równe i nieoprocentowane (art. 19 ust. 1 ustawy o wsparciu). Termin rozpoczęcia spłaty udzielonego wsparcia, na wniosek kredytobiorcy, może być odroczone lub rozłożony na raty (art. 23 ust. 1 ustawy o wsparciu). Istnieje również możliwość złożenia

¹⁴ Aneks w antyspready: <https://www.forbes.pl/wiadomosci/ustawa-antyspreadowa-aneks-w-antyspready/w8ywccm> (25.09.2019).

wniosku o umorzenie spłaty kwoty udzielonego wsparcia, przy czym umorzenie nie jest możliwe w przypadku, gdy wsparcie było udzielone w oparciu o kryterium posiadania statutu bezrobotnego (art. 23 ust. 2 ustawy o wsparciu).

Wniosek o udzielenie wsparcia składany jest przez kredytobiorcę bezpośrednio do kredytodawcy. Kredytobiorca zobowiązany jest do podania we wniosku swoich danych oraz określonych oświadczeń, m.in. oświadczeń dotyczących istnienia okoliczności, które świadczą o spełnieniu określonego kryterium do uzyskania wsparcia, oświadczeń dotyczących warunków wszystkich umów ubezpieczeniowych czy oświadczeń o uzyskiwanym przez gospodarstwo domowe kredytobiorcy dochodzie (art. 6 ust. 1, 2 ustawy o wsparciu). Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o udzielenie wsparcia Bank Gospodarstwa Krajowego zawiera z kredytodawcą umowę w sprawie realizacji ustawy (art. 7 ustawy o wsparciu), natomiast bank wraz z kredytodawcą zawierają umowę o udzielenie wsparcia (art. 8 ust. 1 ustawy o wsparciu). W związku z udzielanym wsparciem ustawa powołała Fundusz Wsparcia Kredytobiorców (dalej: Fundusz). Środki zgromadzone przez Fundusz przeznaczone są na wypłaty wsparcia oraz na jego bieżącą działalność. Pochodzą one z wpłat kredytodawców w wysokości proporcjonalnej do wielkości posiadanego portfela kredytów mieszkaniowych, których opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekracza 90 dni, zwrotów wsparcia oraz dochodów z tytułu inwestowania środkami Funduszu (art. 14 ust. 1, 2 ustawy o wsparciu).

Ustawa o wsparciu w takiej formie nie rozwiązała problemów kredytobiorców. Po pierwsze sama ustawa bardzo wąsko określiła grono kredytobiorców, którzy mogli się starać o wsparcie. W efekcie niewielu kredytobiorców mogło w ogóle złożyć wniosek o udzielenie dofinansowania do kredytu. Następnie wątpliwości w zakresie udzielanego wsparcia budził także fakt, iż kredytobiorca wniosek o udzielenie wsparcia składał do kredytodawcy, a nie bezpośrednio do Banku Gospodarstwa Krajowego czy Funduszu, a to przecież na kredytodawcy spoczywa decyzja o przyjęciu i przekazaniu wniosku do Funduszu bądź o jego odrzuceniu. Zapewne intencją ustawodawcy było ułatwienie zadłużonym kredytobiorcom procedury starania się o dofinansowanie, a więc składanie wniosków bezpośrednio do banków miało aspekt praktyczny. Co prawda kredytodawcy zobowiązani są do trzymania się określonych ustawowo kryteriów w zakresie przyjmowania wniosków, a więc ich odrzucenie powinno mieć podłoże wynikające z przepisów prawa. Natomiast niepokojącym jest fakt, iż kredytobiorcy, którzy stracili zaufanie do swoich kredytodawców jako instytucji, których działalność w sposób szczególny powinna wiązać się z profesjonalizmem i rzetelnością, muszą zwracać się za ich pośrednictwem o dofinansowanie i wsparcie finansowe od państwa. Dyskusyjnym wydaje się sam charakter prawny tego typu rozstrzygnięcia określającego przecież władczo status prawny jednostki. Wydaje się, że w wielu aspektach spełnia ono warunki uznania za decyzję administracyjną. Ponadto ustawa nie przewidywała żadnej procedury odwoławczej od decyzji kredytobiorcy o odrzuceniu wniosku o udzielenie wsparcia, co wydaje się godzić w fundamentalną dla demokratycznego państwa prawnego zasadę dwuinstancyjności. Nie jest przecież wykluczonym, iż sam bank z powodu błędów i źle przetworzonych informacji oraz pomimo dobrych intencji może negatywnie ocenić wniosek, choć wcale na taką ocenę wniosek by nie zasługiwał. Wobec czego taka konstrukcja procedury przyznawania wsparcia miała wątpliwy charakter prawny i mogła świadczyć o łamaniu zasady demokratycznego państwa prawnego.

Ostatnim i najważniejszym zarzutem w zakresie pomocy kredytobiorcom, był fakt, iż wsparcie miało charakter zwrotny, w związku z czym każdy kredytobiorca, który z pomocy skorzystał, zobowiązany został do późniejszej spłaty udzielonego wsparcia. Kredytobiorca borykający się już z konkretnymi problemami finansowymi, związanymi ze spłatą kredytu, przyjmując pomoc finansową ponownie się zadłużał. Finansowe wsparcie pomagało wyłącznie doraźnie, ale nie niwelowało problemów finansowych w dłuższej perspektywie czasu, często prowadząc do dalszego nadmiernego zadłużania.

Reasumując, ustawa o wsparciu była pierwszą ustawą, która miała realnie i bezpośrednio pomóc kredytobiorcom w spłacaniu ich zadłużenia. Co ciekawe, w kontekście wcześniejszych uwag, choć to właśnie kredyty denominowane/indeksowane były główną przyczyną do uchwalenia tej ustawy, to ma ona zastosowanie także do innych rodzajów kredytów hipotecznych, więc nie faworyzuje wyłącznie konkretnej grupy kredytobiorców w udzielaniu finansowego wsparcia.

IV. Nowelizacja ustawy o wsparciu

W związku z narastającymi naciskami opinii społecznej w zakresie wzmocnienia ochrony konsumentów, którzy zaciągnęli kredyty denominowane/indeksowane do waluty obcej, duże oczekiwania wiążą się z niedawno uchwaloną znowelizowaną ustawą o wsparciu, będącą efektem pracy specjalistów z zakresu bankowości, koordynowanej przez Kancelarię Prezydenta od 2015 roku, czyli już od okresu, w którym ustawa o wsparciu rozpoczęła swoje obowiązywanie. W 2016 roku Kancelaria Prezydenta złożyła pierwszy projekt ustawy mającej na celu wzmocnienie ochrony kredytobiorców – ustawa o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki (druk nr 811), która to przewidywała zwrot świadczeń, które kredytodawcy uzyskali kosztem klientów w związku z pobieranym przez banki spreadem. Projekt ustawy nie zyskał jednak aprobaty działającej przy Sejmie Komisji Finansów Publicznych. Z kolei sama znowelizowana ustawa o wsparciu ma na celu „odwalutowanie” udzielonych kredytów denominowanych/indeksowanych. W uzasadnieniu do złożonego projektu nowelizacji wskazano, iż istniejący Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w niewielkim stopniu wykorzystuje zgromadzone środki na pomoc kredytobiorcom, a co za tym idzie, działa nieefektywnie. Wpływ na to mają, jak już wspomniano, przede wszystkim zbyt wąskie i trudne do spełnienia przez zainteresowanych kredytobiorców kryteria do przyznawania wsparcia oraz w pełni zwrotny charakter wsparcia. W nawiązaniu do tego Kancelaria Prezydenta zaproponowała konkretne zmiany do ustawy o wsparciu. Warto przy tym pamiętać, że sama ustawa o wsparciu nie dotyczy tylko i wyłącznie kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej. Na podstawie tej ustawy wsparcie finansowe mogą uzyskać również kredytobiorcy, którzy zaciągnęli klasyczny kredyt hipoteczny w polskiej walucie. Nie mniej to właśnie sytuacja konsumentów spłacających zadłużenia w związku z kredytami denominowanymi/indeksowanymi niejako sprowokowała przygotowanie nowelizacji, a tym samym w założeniach, mają oni być największą grupą docelową udzielanego wsparcia, gdyż to właśnie oni w zdecydowanej większości znajdują się w trudnych i niestabilnych sytuacjach finansowych.

Według znowelizowanej ustawy o wsparciu do dwóch podstawowych mechanizmów ochrony należeć będą: niezmiennie, choć z licznymi modyfikacjami – wsparcie finansowe oraz zupełnie nowa instytucja – pożyczki na spłatę zadłużenia udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego (art. 1 ust. 2 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Pożyczka na spłatę przysługuje kredytobiorcom,

k którzy z uzyskanej w wyniku sprzedaży kredytowanej nieruchomości konkretnej kwoty nie mogą pokryć całości zadłużenia (art. 5a ust. 1 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Maksymalna kwota pożyczki na spłatę zadłużenia udzielanej kredytobiorcy przez BGK wynosi 72 000 PLN (art. 5a ust. 3 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Jeżeli kredyt spłacany jest w walucie obcej to pożyczka również udzielana jest w walucie spłaty kredytu, przy czym BGK dokonuje przeliczenia na walutę spłaty na podstawie kursu sprzedaży waluty Narodowego Banku Polskiego ogłoszonego w dniu poprzedzającym dzień przekazania pożyczki na spłatę zadłużenia (art. 5a ust. 5 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Warto również zwrócić uwagę, iż w wyniku nowelizacji ustawy, kredytobiorca zyskał możliwość uzyskania „promesy”, czyli przyrzeczenia udzielenia mu pożyczki na spłatę zadłużenia. Warunkiem uzyskania promesy jest zawarcie przedwstępnej umowy sprzedaży kredytowanej nieruchomości (art. 5b ust. 1, 3 znowelizowanej ustawy o wsparciu), a także spełnienie szeregu obowiązków, w tym m.in. dostarczenie do kredytodawcy umowy sprzedaży kredytowanej nieruchomości w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia (art. 5b ust. 7 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Po dostarczeniu umowy sprzedaży kredytobiorca wraz z kredytodawcą zawierają umowę pożyczki na spłatę zadłużenia (art. 5b ust. 8 znowelizowanej ustawy o wsparciu).

Nowelizacja zwiększyła przede wszystkim dotychczasowy zakres przedmiotowy ustawy o wsparciu. Zmianie uległo również, tak szeroko wcześniej krytykowane, kryterium udzielania wsparcia kredytobiorców. Nowe kryterium wsparcia, które jednocześnie stało się kryterium udzielania pożyczek na spłatę zadłużenia, rozszerzyło krąg beneficjentów pomocy. Pierwsza przesłanka dotycząca posiadania statutu bezrobotnego pozostała niezmieniona. Dodano jedynie sformułowanie, zgodnie z którym wystarczy, że „co najmniej jeden z kredytobiorców” posiada statut bezrobotnego. Sformułowanie to rozwiewa zatem wątpliwości co do tego kryterium w przypadku, gdy do spłaty kredytu zobowiązane są co najmniej 2 osoby, np. małżeństwo. Nowelizacja zmodyfikowała również kryterium zawarte w art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy o wsparciu. W efekcie wprowadzone zostało rozszerzenie kryterium do uzyskania pomocy polegające na dwukrotnym podwyższeniu kwoty dochodu przypadającej na jednego członka w gospodarstwa domowym wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Wsparcie przysługuje również kredytobiorcy, dla którego wartość wskaźnika RdD przekracza 50% (art. 3 ust. 1 pkt 2 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Definicja legalna wskaźnik RdD wskazuje, iż jest to stosunek wydatków związanych z obsługą kredytu do miesięcznego dochodu gospodarstwa domowego kredytobiorcy (art. 2 ust. 1 pkt 7 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Dotychczasowe wsparcie mogło być udzielane, gdy kredytobiorca ponosił miesięczne koszty obsługi kredytu mieszkaniowego w wysokości przekraczającej 60% dochodów osiągniętych miesięcznie przez gospodarstwa domowe. Modyfikacja kryteriów przyznawania wsparcia objęła również możliwość udzielenia wsparcia, jeżeli jeden z kredytobiorców uzyskał już wcześniej wsparcie, a wsparcie nie jest już udzielane. Aby uzyskać wsparcie, dotychczasowy okres udzielanego wsparcia nie może przekroczyć 35 miesięcy (dotychczas 17 miesięcy), a z kolei łączny okres udzielonej pomocy nie może przekroczyć 36 miesięcy (dotychczas 18 miesięcy) (art. 3 ust. 3 znowelizowanej ustawy o wsparciu).

Jedną z najważniejszych zmian jest niewątpliwie wydłużony okres udzielanego kredytobiorcom wsparcia, z 18 na 36 miesięcy (art. 5 ust. 1 znowelizowanej ustawy o wsparciu), a także zwiększona wysokość maksymalnego miesięcznego wsparcia kredytobiorców, z 1500 złotych do 2000 złotych (art. 5 ust. 2 znowelizowanej ustawy o wsparciu).

Nowelizacja wprowadziła również procedurę odwoławczą od decyzji kredytodawcy o odrzuceniu wniosku o przyznanie wsparcia, pożyczki na spłatę zadłużenia bądź promesy. Kredytobiorca może w ciągu 14 dni od dnia otrzymania informacji o odrzuceniu wniosku zwrócić się do Rady Funduszu Wsparcia Kredytobiorców (dalej: Rada Funduszu) z prośbą o dodatkową weryfikację (art. 8a ust. 1 znowelizowanej ustawy o wsparciu). W ciągu dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku przez kredytobiorcę Rada Funduszu musi rozstrzygnąć w drodze uchwały o przedmiocie spełnienia warunków uzyskania konkretnej formy wsparcia (art. 8a ust. 4 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Jeśli Rada Funduszu uzna, iż kredytobiorca spełnia warunki do uzyskania konkretnej formy wsparcia, zostaje on zobowiązany do sporządzenia umowy wsparcia lub umowy o udzieleniu pożyczki na spłatę zadłużenia (art. 8a ust. 6 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Ponadto w przypadku uznania przez Radę Funduszu, iż kredytobiorca spełnia warunki do uzyskania pomocy, zobowiązany jest on do pokrycia z własnych środków kwoty, która odpowiada kwocie wsparcia za okres od dnia podjęcia przez kredytodawcę o odrzuceniu wniosku do dnia podjęcia uchwały przez Radę Funduszu albo kwotę stanowiącą iloczyn kwoty udzielonej pożyczki na spłatę zadłużenia i stawki 8,33% (art. 8a ust. 7 znowelizowanej ustawy o wsparciu). Tym samym nowelizacja przydzieliła Radzie Funduszu szersze kompetencje. Procedura odwoławcza jest nowym instrumentem ochrony kredytobiorców. Na gruncie poprzedniego brzmienia, ustawa o wsparciu nie przewidywała przecież żadnej procedury odwoławczej i weryfikacji decyzji banków w zakresie odrzucenia wniosków kredytobiorców.

Nowelizacja ustawy nie została wprowadzona w całości w brzmieniu, jakie zaproponowano przy pierwotnym projekcie ustawy, wnoszonym podczas inicjatywy ustawodawczej przez Kancelarię Prezydenta. W prezydenckim projekcie nowelizacji ustawy o wsparciu, który został przedstawiony na pierwszym czytaniu w Sejmie (dalej: prezydencki projekt ustawy o wsparciu) zabrakło przede wszystkim przepisu dotyczącego możliwości skorzystania przez kredytobiorców ze wsparcia w przypadku przeprowadzania dobrowolnej restrukturyzacji zadłużenia (art. 13a ust. 2 rezydenckiego projektu ustawy o wsparciu). Projekt nowelizacji ustawy przedłożony do debaty w Sejmie przewidywał możliwość przekształcenia kredytu hipotecznego denominowanego/indeksowanego do waluty obcej i innej niż waluta, w której kredytobiorca uzyskuje dochody, na kredyt w walucie, w której kredytobiorca uzyskuje dochód. Wartość różnicy między należnością restrukturyzowaną a należnością zrestrukturyzowaną miałby być pokrywana ze środków funduszu restrukturyzacyjnego. Projekt przewidywał również wyodrębnienie dwóch subfunduszy z Funduszu Wsparcia Kredytobiorców: funduszu wspierającego (wspomagający wszystkich kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej) oraz wspomnianego już funduszu restrukturyzacyjnego (zapewniającego finansowanie procesu wsparcia dobrowolnej restrukturyzacji) (art. 14 ust. 2 prezydenckiego projektu ustawy o wsparciu). Jednakże te propozycje nowelizacji nie znalazły aprobaty na forum Sejmu i ostatecznie nie zostały wprowadzone do ustawy.

Z praktycznego punktu widzenia względem stosowania wszystkich nowych mechanizmów ochrony przez pokrzywdzonych kredytobiorców, niezwykle ważne są przepisy przejściowe. Według art. 8 znowelizowanej ustawy o wsparciu zmiany zaczynają obowiązywać od 1 stycznia 2020 roku. Warto jednak podkreślić, iż do wniosków o udzielenie wsparcia, złożonych i nierozpatrzonych przed dniem wejścia w życie znowelizowanej ustawy stosować się będzie już zmienione przepisy. Z kolei kredytobiorcom, którym udzielono już wsparcia na podstawie poprzednio obowiązujących

przepisów, przyznano uprawnienie do złożenia wniosków o zmianę warunków udzielonego już wsparcia (art. 5 ust. 2–3 znowelizowanej ustawy o wsparciu).

Podsumowując, nowelizacja „poprawiła” dotychczas funkcjonujące procedury udzielania pomocy kredytobiorcom, poprzez rozszerzenie kryterium udzielania wsparcia, wydłużenie okresu, na który udzielane jest wsparcie czy zwiększenie wysokości udzielanego wsparcia. Ponadto nowelizacja wprowadziła również zupełnie nowe mechanizmy ochrony, takie jak pożyczka na spłatę zadłużenia czy możliwość odwołania się od decyzji kredytodawcy w przedmiocie udzielanego wybranego typu wsparcia. Rozszerzono również kryterium kredytobiorców, którzy w ogóle o wsparcie mogą się starać. Dyskusyjnym pozostaje czy wsparcie tego rodzaju, które ma charakter zwroty, faktycznie może pomóc w spłaceniu zadłużenia przez kredytobiorców, czy jednak poprawi ich sytuację finansową tylko chwilowo, a samo zadłużenie wciąż będzie rosło.

V. Podsumowanie

Nie ulega wątpliwości, iż w wielu przypadkach przy udzielaniu kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej naruszono prawa kredytobiorców. Sama konstrukcja kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej stała się podstawową przyczyną tego, iż w momencie nadejścia negatywnej koniunktury sytuacja kredytobiorców uległa drastycznej zmianie: raty kredytów wzrosły, a istniejące zadłużenie zaczęło się powiększać. Ponieważ funkcjonujące instrumenty ochrony konsumentów w tym przypadku nie spełniły swojej funkcji, koniecznym było zaproponowanie przez ustawodawcę nowych, konkretnych propozycji w zakresie ochrony kredytobiorców: zarówno tych, którzy już znaleźli się w trudnej sytuacji finansowej, jak i tych, którzy mogą do tej grupy dołączyć w przyszłości.

Analiza ewolucji przepisów prawnych na przykładzie kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej pokazuje, iż ochrona kredytobiorców – konsumentów jest stopniowo rozszerzana i wzmacniana. Każda z kolejno wprowadzonych regulacji miała wady i zalety, każda kolejna miała docelowo niwelować bądź zmniejszać wady poprzedniej regulacji, wzmacniając tym samym efektywność ochrony. Najbardziej korzystną i odczuwalną dla konsumentów jest ostatnia nowelizacja ustawy o wsparciu, która daje największe uprawnienia dla kredytobiorców. Jednakże wszystkie regulacje mają za zadanie zniwelować skutki udzielonych już kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej. Zasadniejszym byłoby, jak się wydaje, wprowadzanie takich mechanizmów ochrony, które działałyby prewencyjnie i chroniłyby konsumentów systemowo, a nie wyłącznie doraźnie. Funkcję prewencyjną mogłyby zatem pełnić wysokie kary finansowe narzucane na banki czy choćby osobista odpowiedzialność zarządzających bankami za naruszenie przepisów z zakresu ochrony konsumentów. Są to bardzo ogóle i kontrowersyjne propozycje, które wymagałyby wnikliwego przeanalizowania. Ponadto w zakresie samej ochrony konsumentów godnym uwagi byłoby wprowadzenie usprawnień w dochodzeniu roszczeń przez konsumentów w postępowaniach cywilnych, przykładowo poprzez zobowiązanie sądów do badania aspektu stosowania klauzul abuzywnych w umowach kredytowych na każdym etapie postępowania, niezależnie od podstawy prawnej roszczenia lub obrony procesowej podejmowanej przez konsumenta.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat ochrona konsumentów na rynku usług finansowych na przykładzie kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych do waluty obcej uległa

zdecydowanemu rozszerzeniu i wzmocnieniu. Wydaje się więc również, iż tendencja do dalszego wzmocnienia ochrony kredytobiorców kredytów denominowanych/indeksowanych ma szansę utrzymać się w polskim procesie legislacyjnym. Uporawszy się z analizą regulacji dotyczącej wzmocnienia ochrony tych kredytobiorców i zastosowawszy wykładnię na korzyść słabszej strony stosunku prawnego, czyli kredytobiorcy, można dojść do wniosku, że w warunkach gospodarki wolnorynkowej nic nie zastąpi rozsądku w zaciąganiu wieloletnich zobowiązań finansowych i ostrożności w zawieraniu umów losowych, których skutki odczuwane będą przez stronę umowy – konsumenta przez dziesięciolecia. Banki wciąż oferują produkty obarczone ogromnym ryzykiem typowym dla spekulacji finansowych osobom ubiegającym się o kredyt, które niekoniecznie mają świadomość i wiedzę, na jakie zobowiązania się decydują i jakimi rodzajami ryzyka obarczone są te zobowiązania.

Bibliografia

- Burzyńska, M. (2014). Ustawa antyspreadowa. W: W. Góralczyk (red.), *Problemy współczesnej bankowości. Zagadnienia prawne*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Czech, T. (2011). Spłata kredytu udzielanego w walucie obcej lub indeksowanego do waluty obcej. *Monitor Prawa Bankowego*, 11.
- Gorlecka-Łabiak, E. (2016). Kredyt hipoteczny w CHF w Polsce w kontekście ochrony praw konsumenta usług bankowych. W: M. Jagielska, E. Sługocka-Krupa, K. Podgórski (red.), *Ochrona konsumenta na rynku usług*. Warszawa: C.H. Beck.
- Jabłoński, M. i Koźmiński, K. (2018). *Bankowe kredyty waloryzowane do kursu walut obcych w orzecznictwie sądowym*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Konopacka, M. i Replin, M. (2019). *Umowy kredytu denominowane w walucie obcej a ochrona konsumenta w świetle orzecznictwa TSUE*. Warszawa: Lex a Wolters Kluwer.
- Kowalewska, E. (2017). Spłata kredytów denominowanych/indeksowanych w walucie innej niż waluta polska. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 5(89/1).
- Ofiarski, Z. (2013). *Prawo bankowe. Komentarz*. Warszawa: Lex a Wolters Kluwer business.
- Ostałowski, J. (2018). Zaniechanie informacyjne banku jako podstawa roszczeń konsumenta dotyczących umowy kredytu denominowanego we franku szwajcarskim. *Przegląd Prawa Handlowego*, 4.
- Palczna, M., Rutkowska-Tomaszewska, E. (2018). Uprawnienia kredytobiorcy zaciągającego kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska w świetle ustawy antyspreadowej. *Ekonomia. Wrocław Economic Review*, 24(1).
- Słowińska, K. (2019). Klauzla indeksacyjna w kredytach hipotecznych denominowanych we frankach szwajcarskich – istota problemu. *Przegląd Prawa Handlowego*, 1.
- Urban-Theocharakis, M. (2019). *Nowe regulacje dla frankowiczów*. Warszawa: Lex a Wolters Kluwer.